

LES ESCOLES A SANT CELONI I LA II REPÚBLICA EN PAU I EN GUERRA (1931-1939)

Conferència de Josep M. Abril López

III Jornades de la Memòria Històrica de Sant Celoni. Novembre 2015

Població de Sant Celoni

1930: 4.192 habitants

1936: 4.593 habitants

1940: 4.759 habitants

1931: escoles a Sant Celoni

2 escoles públiques: **Centre Popular**

- 1 de nens (dues unitàries)
- 1 de nenes

2 escoles privades religioses: **Ateneu**

- Col. Verge del Puig (La Salle) (nens)
- Col. Teresianes (nenes)

Alumnat el 1921 (nens)

- . Col·legi La Salle: 320 alumnes
- . Escola Pública, nens grans: 30 alumnes
- . Escola Pública, nens petits: 5 alumnes

(Font: Inspector d'ensenyament)

1920: S'inaugura nou edifici Col·legi Verge del Puig

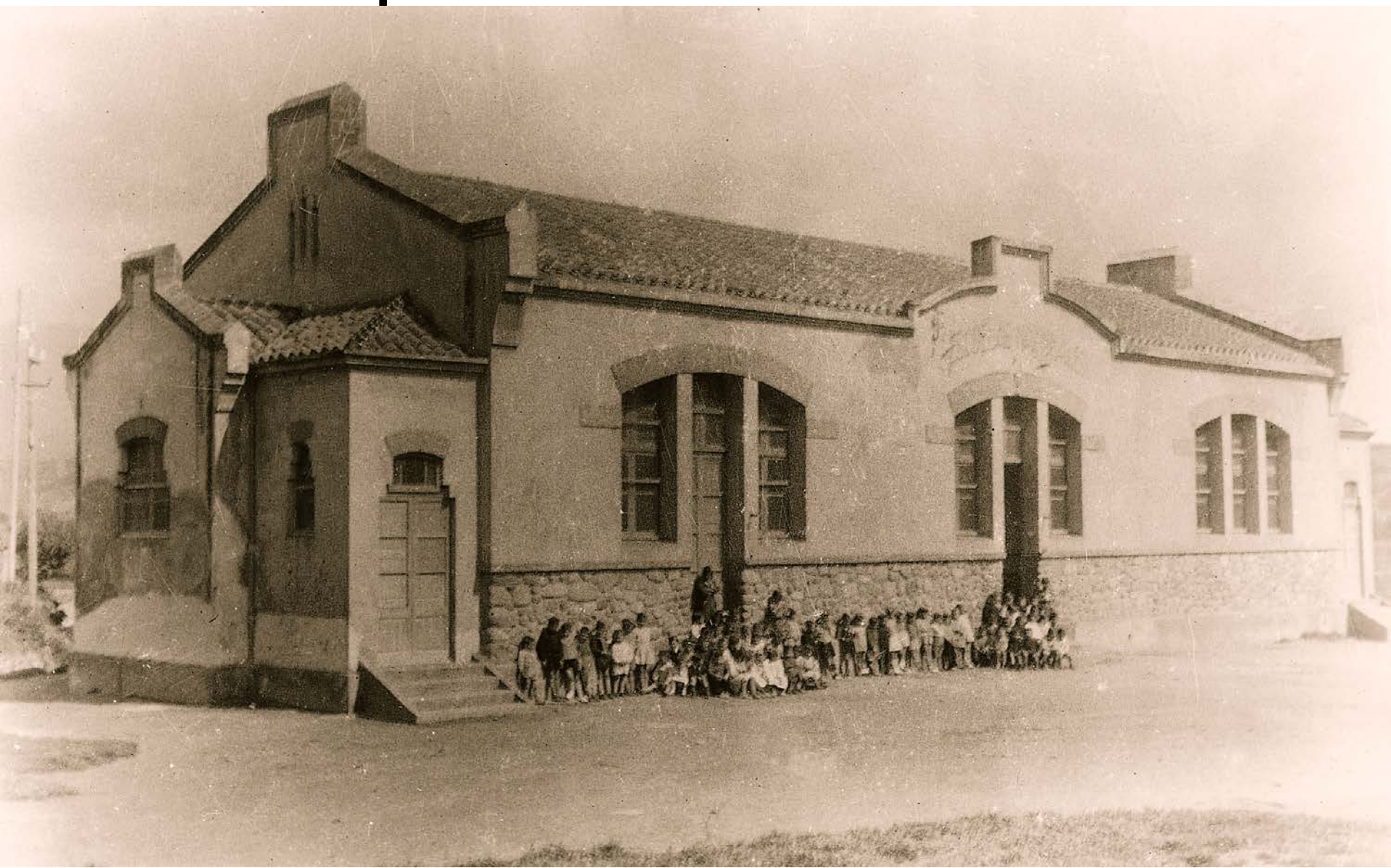
Escola nacional de nois. El mestre

Escola nacional de nois. El mestre

- . Edificada el 1923
- . 1920 alcalde Eduard Domènech (cal Xerric) en proposa la construcció. Va ser un dels principals impulsors del nou edifici de La Salle.
- . Edifici finançat pel Ministeri Instrucció Pública
- . Ajuntament aporta terrenys i 26 % import
- . Disseny de Josep Domènech Mansana
- . Al principi només té 2 aules (disseny amb 3 classes)
- . Cada aula té un mestre i funcionament independent (escola unitària)

1930: ampliació de l'escola nacional de nois

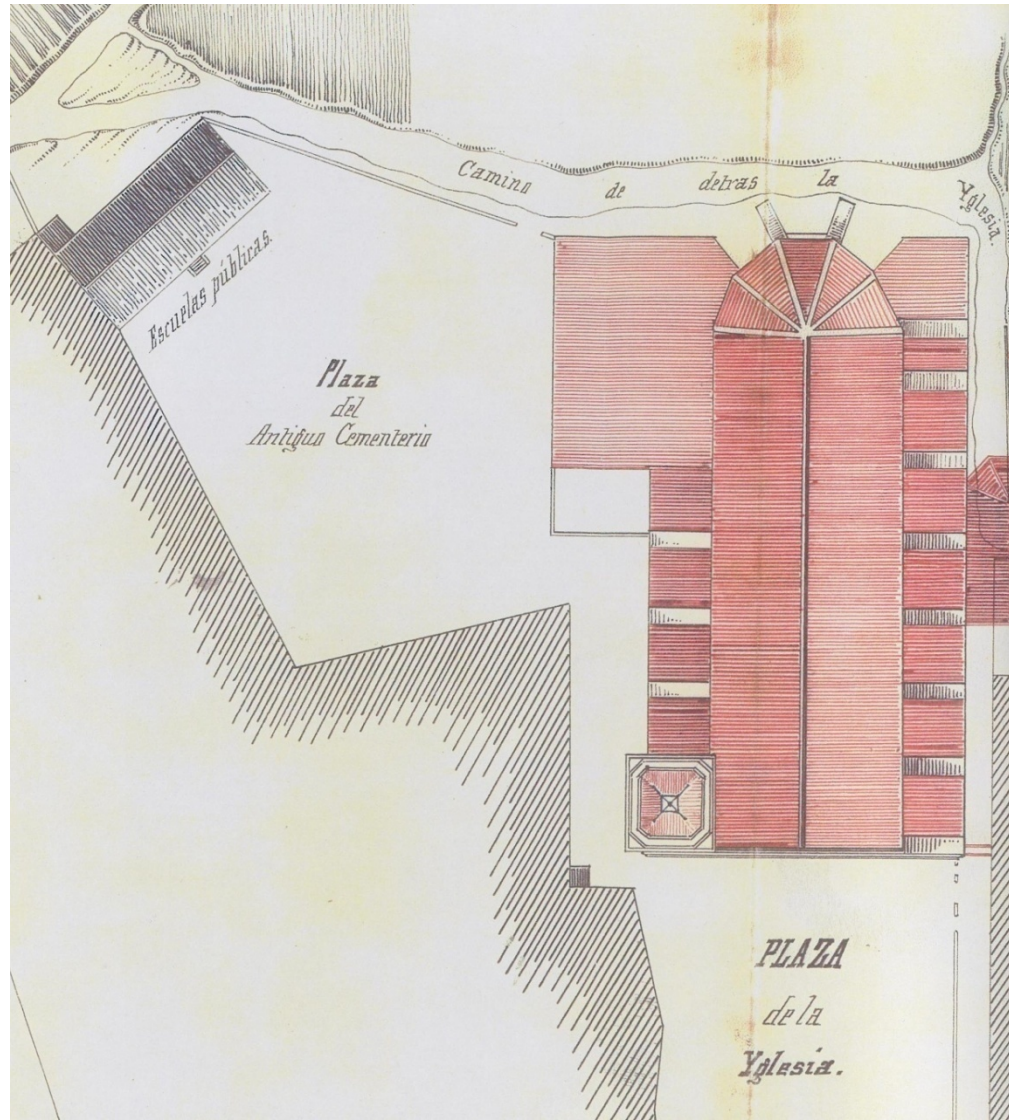

Ampliació de l'escola nacional de nois

- . El 1930 s'amplia l'escola amb una aula.
- . S'afegeix una aula a causa del gran nombre d'alumnes matriculats amb el mestre Pallerola.
- . Pallerola, titular de l'Escola Nacional de Nois núm. 1, té les dues aules al seu càrrec.
- . La nova aula serveix per separar els alumnes en seccions.
- . El 1934 es concedeix una nova escola unitària de nens. Hi ha 3 escoles unitàries al mateix edifici.

Escola nacional de noies. La mestra.

Escola del pati de l'Estudi

Escola del pati de l'Estudi

(Plaça de Mn. Figueras)

- . Costura o escola pública de noies. “La mestra”
- . Inaugurada el 1852, solar de l'antic fossar
- . 98 m2, capacitat per a 78 alumnes (informe 1909, inspector municipal de Sanitat, Josep Cardelús Giralt)
- . Escola masculina entre 1852 i 1921, i femenina des de 1921 a 1936.
- . 1939, abans d'entrar franquistes al poble, republicans en retirada col·loquen explosius per tallar carretera de Campins. Edifici queda en mal estat i el 1939 l'Ajuntament ordena enderrocar-lo

Escoles privades (religioses)

- . Nois: Col·legi Verge del Puig,
dels germans de La Salle
(els *hermanos*)
- . Noies: Col·legi de les germanes teresianes
(les monges)

Col·legi Verge del Puig (els *hermanos*)

8. - S. CELONI. - Colege de N^{ra} S^{ra} del Puig

L. Roisin, fot. Barcelona

Col·legi Verge del Puig (els *hermanos*)

- . Escola privada promoguda per un grup de pares de cal Xerric
- . 1911 arriben 3 germans de La Salle, francesos.
Director germà Emilià
- . 1920 es construeix el nou edifici, amb l'impuls del germà Emilià, per donar cabuda als 300 alumnes inscrits. Més de 300 accionistes el sufraguen
- . Associació del Col·legi: propietària i administradora del centre

Col·legi Verge del Puig (els *hermanos*)

- . Ofereixen estudi de **comerç**, única oferta formativa de segona ensenyança al poble.
- . Prestigi dels germans de La Salle, també atreuen alumnes de poblacions veïnes
- . Germà Emilia (francès), director 1911-1923. Molt enèrgic, fa créixer l'escola
- . Germà Lluís de Jesús (francès), director 1923-1928. No té l'empenta d'Emilià. Comença estancament i decau el nombre d'alumnes.
- . Competència del mestre públic Pallerola: alumnes que deixen els *hermanos* i passen al mestre

Germà Andreu Riera
(gironí), director 1929-1933

- . Redreça l'escola
- . Va recuperant prestigi i alumnat
- . 1930 inaugura nova sala de festes del col·legi: hi fan cinema els diumenges i algunes obres de teatre (Patronat Catequístic)
- . Funda un cor i un grup de teatre
- . Germà Julià (1920-1933)

Col·legi de les teresianes. Les monges

Col·legi de les teresianes. Les monges

- . Fundat el 1885, promogut pel rector i membres de cal Xerric
- . Hi van noies de tots els estaments socials, però el preu és més elevat que la mestra
- . Nenes: a més d'estudiar números i lletra, aprenen a brodar, cosir... tocar el piano
- . Comunitat formada per un mínim de 5 monges. El 1936 hi havia 13 germanes

Escoles durant la República en pau (1931-1936)

- .1931: amb l'adveniment de la República s'introdueixen canvis importants en l'ensenyament. Entre d'altres:
 - català: és la llengua escolar
 - ensenyament passa a ser laic. Es deixen de fer les classes de religió, obligatòries a tots els centres fins aleshores

- . En els primers temps de la II República es produeixen a l'Estat actes anticlericals, que acaben amb la crema d'alguns convents i esglésies
- . Com a conseqüència, al Col·legi Verge del Puig, les festes i actes del col·legi, com el repartiment de premis de final de curs, no es fan públics, al pati, sinó a l'interior i amb discreció
- . A la sala d'actes dels *hermanos* (Patronat Catequístic), s'organitzen sessions de cinema, teatre i vetllades literàries els diumenges a la tarda per als nens i nenes de la catequesi i famílies.

1933: prohibició de l'ensenyament als ordres religiosos

- . Govern republicà dicta una llei que prohibeix exercir l'ensenyament als ordres religiosos a partir de l'1 de gener de 1933
- . Però l'Estat no té prou recursos per fer-se càrrec de tot el sistema educatiu del país.
- . A més a més, les dretes accedeixen al poder el novembre de 1933 i fan els ulls grossos (inici Bienni Negre)

1933: prohibició de l'ensenyament als ordres religiosos

- . Germans de La Salle decideixen canviar totalment les comunitats, especialment en els pobles petits, i que els germans no portin hàbit. Així passen “desapercebuts”.
- . Les monges teresianes fan el mateix.
- . Des de la secularització també se suprimeix la missa als col·legis religiosos.

La nova escola graduada de nois

La nova escola graduada de nois

- . El 1928 Ajuntament presidit per Josep Vilà (Centre Popular) sol·licita la construcció d'una nova escola graduada, de sis graus, per a nois.
 - És per oferir ensenyament públic a tots els nens del poble. Amb les dues escoles unitàries que hi ha només pot rebre formació una tercera part de la població escolar.
 - Ajuntament ofereix els terrenys i es compromet a pagar el 26 % de l'import de l'edifici.
 - La nova escola estarà dominant la plaça del Comte del Montseny i la carretera de Campins.
 - També es proposa adaptar l'escola actual de nois (ara Soler de Vilardell) com a escola nacional de noies.

La nova escola graduada de nois

- . 1933: Direcció General de Primera Ensenyança aprova la construcció de la nova escola.
 - Pressupost: 181.291 ptes. L'Ajuntament ha d'aportar la part compromesa
 - S'ha de construir als terrenys on hi havia hagut l'antic cementiri (abans convent dels caputxins – municipal desamortització 1836)
 - Obres adjudicades a Joan Riera Pallà, subcontracta constructor local Pere Pou
- . 1935: Ajuntament concerta un crèdit amb el Banc Hispano colonial per tenir recursos per a la seva aportació a la construcció i a les obres d'esplanació del terreny i enderroc del cementiri
- . 1936: amb la guerra, s'aturen les obres

Nova escola a la Batllòria

- . 1935, gener: Ajuntament acorda construir una escola a la Batllòria, en un terreny cedit pel bisbat
- . 1936, gener: arquitecte municipal Josep Domènech Mansana comença la redacció del projecte d'escola i casa habitació del mestre
- . 1936, novembre (en guerra): s'encarrega a la cooperativa de Paletes la construcció de l'escola mixta de la Batllòria. S'inaugura cap al 1938

L'escola nova de la Batllòria

Escoles durant la República en guerra (1936-1939)

- . Juliol de 1936: la insurrecció militar i l'inici de la Guerra Civil provoca un clima fortament anticlerical, la crema d'esglésies i convents, i la persecució i assassinat de religiosos.
- . Presència de milicians forasters causa la fugida dels germans de La Salle.
 - 19 de juliol passen la nit fora del col·legi, després es refugien en cases particulars (Blai Panareda i molí d'en Coll), abans de marxar definitivament.
- . Les monges també marxen.

Sotsdelegació del CENU a Sant Celoni

- 27 juliol 1936: neix a Barcelona el Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU)
 - . Objectiu: crear un nou model escolar únic, gratuït, laic, basat en la coeducació i amb el català com a llengua
 - . Es tanquen moltes escoles privades i molts dels seus edificis, expropiats per la Generalitat i els ajuntament, es converteixen en grups escolars públics.
- El mateix 1936 es forma la sotsdelegació del CENU a Sant Celoni. Integrants:
 - . Alcalde: Francesc Missé
 - . Mestre: Josep Bernat
 - . Representat de la CNT: Mariano Rubio

Sotsdelegació del CENU a Sant Celoni

-La comissió promou:

- . Transformació del col·legi dels *hermanos* (requisat per l'Ajuntament) en un grup escolar públic de 8 aules i ensenyament mixt.
- . Instal·lació d'un parvulari on hi havia hagut l'escola nacional de nois (Soler de Vilardell)
- . També es proposa acabar el grup escolar iniciat el 1936, però això no s'arriba a fer.

GRUP ESCOLAR
FRANCESC MACIÀ

Grup Escolar Francesc Macià

- . Obres a càrrec de la Cooperativa de Paletes
- . Mestre Josep Bernat, el setembre de 1936, explica que “vuit aules resplendents de sol, de llum i aire, faran les delícies d’uns quatre cents escolars. Les sòrdides parets han estat enderrocades i en el seu lloc es basteixen amplíssim finestrals. Una sala per a realitzacions escolars, un saló de festes i el vast camp d’esports”.
- . Primer pis, on hi havia les habitacions i residència dels germans, es transformen en aules i s’hi obren grans finestrals.

Grup Escolar Francesc Macià

- . Classes tenen noms:
 - . Primer pis (grans): Bosc, Montnegre, Sol Ixent i Ponent
 - . Baix (petits): Pinets, Rossinyols, Orenetes i Catalunya
- . Cada aula té una petita biblioteca
- . La formació es completa amb sortides pràctiques: al riu, a les fàbriques...

Mestres durant la República en guerra

- . Els mestres públics (Juanita Garcia, Josep Bernat , Josep Boronat) no són suficients per escolaritzar tota la mainada.
- . Gener de 1937 Ajuntament nomena mestres auxiliars interins: Anita Garcia Tocino, Montserrat Tauler, Martí Pons i Enric Roqueta.
- . Hi ha mestres que han de marxar al front (Josep Bernat)
- . També fan de mestres: Carme Juanós, Carmen Antón, Carmen Gómez, Vicenta Gual, germanes Grau Sayol, Pere Comas de can Niceto, Antonio Saavedra... Bona part no tenen formació. Manca personal docent

Escolarització mentre duren les obres

- . Mentre duren les obres del Grup Escolar Francesc Macià, els infants s'escolaritzen a les monges, a can Ramis, a can Terrades, a l'escola davant la rectoria...
- . L'edifici de les teresianes es transforma en el Col·legi Montseny. Els mestres hi segueixen una pedagogia renovadora i la coeducació.
 - . L'agost de 1937 ja estava buit i s'hi estableixen refugiats del nord d'Espanya
- . L'escola pública de nois es transforma en parvulari mixt. Josep Bernat anunciava "en direm la "Casa del Nen Petit" i amb material adient i mestres especialitzats, els petits montsenyencs hi viuran alegrement i plàcida els primers anys de la vida escolar"

GRUP ESCOLAR
FRANCESC MACIÀ

